

РОЗДІЛ IV

Військові розвідки

ЛЕГА А.Ю.
(м. Черкаси)

ЗАСТОСУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ МИРОТВОРЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ НА ПОЧАТКУ XXI ст.

На початку XXI ст. для урядів переважної більшості держав світу є притаманним прагнення до підтримання й збереження міжнародної стабільності, формування таких відносин між країнами, які б виключали можливість реалізації політики, що є загрозою національній безпеці народів.

Сучасний розвиток взаємин між державами зумовлює доцільність запровадження якісно нової моделі діяльності тих організацій, котрі підтримують міжнародний баланс.

Найважливішою й найбільш представницькою з них за складом та обсягом повноважень є Організація Об'єднаних Націй. Вона, як і всі інші міжнародні організації, функціонує не ізольовано. ООН органічно інтегрована до цілісної світової системи, а тому є важливим гарантом колективної безпеки, котра базується на засадах превентивного упередження збройних конфліктів. На її членів покладено обов'язки не лише протидіяти вже розгорнутій агресії, а й надавати допомогу (консультації) сторонам можливого конфлікту, щоб запобігти крайньому загостренню взаємин між ними.

Україна, як одна з держав-засновниць Організації Об'єднаних Націй, виступає за подальше підвищення її ролі у системі світових міжнародних відносин як ефективної інституції забезпечення загального миру, безпеки та стабільного економічного розвитку. На самміті в штаб-квартирі ООН зазначено позицію України у вересні 2000 р. було підтверджено Президентом України Л. Кучмою, котрий наголосив на тому, що українці, як і більшість людей планети, «прагнуть щастя, миру, достатку; вони хочуть жити в демократичній державі, жити без страху за своє майбутнє, за життя і долю наступних поколінь. Саме під таким кутом зору ми розглядаємо роль та місце Організації Об'єднаних Націй у XXI столітті»¹.

На цьому ж самміті Генеральний секретар ООН К.Аннан зазначив, що Україна відіграє помітну роль у миротворчих операціях. За останні 8 років понад 12 тис. українських військовослужбовців у складі об'єднаних миротворчих сил виконували відповідні завдання в Анголі, Гватемалі, Боснії й Герцеговині, Македонії, Таджикистані, Хорватії. Серед них: 1 генерал, близько 2 тис. офіцерів, 1 тис. прапорщиків, понад 8,5 тис. солдатів. Із них у ході миротворчих акцій 19 осіб загинули і 60 були поранені. На сучасному етапі представники Української держави в складі миротворчих сил ООН перебувають у Східному Тиморі, Афганістані, Сьєрра-Леоне, Демократичній Республіці Конго, Судані, Лівані та Іраку.

Досвід дій українських миротворчих підрозділів показує, що основними способами виконання завдань з врегулювання збройного конфлікту можуть бути: локалізація його району; розгортання й розміщення миротворчих сил і засобів; охорона важливих об'єктів та її посилення при підвищенні вибухонебезпечності обстановки; роз'єднання або ізоляція збройних формувань; посилення охорона

адміністративного (державної) кордону; супровід колон різного призначення (військові, доставка гуманітарної допомоги, евакуація мирного населення з вибухонебезпечного району); охорона місць розташування загальновійськових з'єднань і частин; ведення спостереження (ПС, КПП, патрулювання); боротьба з дрібними групами збройних формувань (блокування, оточення, розгром, переслідування).

При цьому головними завданнями, що були покладені на український миротворчий контингент, можна вважати:

1. Проведення операцій з підтримання стабільності й безпеки в зоні відповідальності підрозділу.
2. Посилення захисту військ (у ППД зони відповідальності).
3. Виявлення та знищення всіх терористичних, а також злочинних груп й організацій.
4. Надання допомоги Тимчасовій коаліційній адміністрації у відновленні органів цивільної влади, які підтримують діяльність уряду.
5. Покращення цивільно-військового співробітництва.
6. Відслідкування і надання підтримки в реабілітації постраждалого цивільного населення та біженців.
7. Надання допомоги у розвитку економіки й інфраструктури.
8. Надання допомоги в створенні умов самодостатності країни, життєздатності уряду.
9. Забезпечення цілодобової охорони об'єктів різного призначення (у тому числі складів із боєприпасами).

Залежно від поставлених завдань миротворчі частини і підрозділи можуть діяти або в повному складі, або окремими групами (загонами), вступати у бій одночасно або послідовно. Головним принципом їхнього застосування є дії на випередження супротивника, захоплення та збереження за собою ініціативи для маневру.

Найбільш розповсюдженими тактичними прийомами, котрі можуть застосовуватися українськими миротворцями при розгромі окремих збройних формувань супротивника й захопленні важливих об'єктів, можуть бути: двостороннє або одностороннє охоплення, удар у тил або в фланг, комбінований удар у фланг і тил, розгром супротивника, що перейшов до кругової оборони, знищення його у тактичному вогневому мішку.

Досвід бойових дій в Іраці підтвердив: для того щоб заборонити вихід збройного формування із великого населеного пункту, доцільно було б здійснювати не блокування його, а оточення. Для надійності необхідно було б створення двох кілець оточення. Перше – на віддаленні 2–3 км від оточеного об'єкта, друге – безпосередньо навколо населеного пункту. Так, для ефективного створення зовнішнього кільця оточення населеного пункту радіусом 11–12 км пропонується використання бронегрупи у складі 240–250 одиниць БМП (БТР), 1–2 батареї РСЗО «Ураган» і однієї ланки вертольотів типу Мі-8 (із ВСМ-1). Для створення безпосереднього кільця оточення навколо населеного пункту радіусом 7–8 км доцільно використовувати до п'яти-шести мсб. Застосування вищевказаних сил і засобів дозволяє створити надійне кільце оточення².

Найбільш складним у ході припинення збройного конфлікту є оволодіння містом (населеним пунктом). Умови, в яких ведеться бій по оволодінню останнім, характеризується обмеженістю зон обстрілу, складністю маневру, гострою необхідністю постійної чіткої взаємодії не тільки частин та підрозділів, котрі виконують бойові завдання, а й тих, що знаходяться біля вільних районів. Для

ведення бою за оволодіння містом створюються штурмові загони в складі посиленних батальйонів.

У цілому ж, виходячи з вищесказаного, слід відзначити, що формування нової системи міжнародної безпеки в Європі, причетність до якого має також Україна, передбачає створення ефективних механізмів підтримання стабільності та забезпечення миру на континенті. У цьому контексті важливим напрямком формування такої системи є забезпечення її спроможності реагувати на нові виклики і загрози безпеці Європи, котрі стали актуальними після закінчення холодної війни. Однією з головних загроз є регіональні конфлікти, що виникли в результаті розпаду старої біполярної системи й держав соціалістичного табору, а також утворення нового геополітичного ландшафту на континенті. Вакуум безпеки, котрий виник у результаті таких доленосних трансформацій, створив сприятливі умови для загострення напруженості, виникнення зон потенційних та існуючих збройних конфліктів. Головним напрямком нейтралізації таких загроз є миротворча політика європейських країн, а також відповідна діяльність міжнародних організацій.

Для України її миротворча діяльність має ключове значення, оскільки вона розглядається, з одного боку, як засіб зміцнення її національної безпеки через створення стабільного зовнішньополітичного середовища, а з іншого, – як її внесок у зміцнення міжнародної безпеки і побудову нової стабільної Європи. Завдяки миротворчій діяльності Україна утверджує себе як повноправний суб'єкт міжнародних відносин, підвищує свій політичний авторитет та демонструє миролюбну політику.

Стратегічний курс останньої на європейську інтеграцію передбачає її активну політику і співробітництво з такими організаціями як НАТО, ЄС, ОБСЄ. Очевидно, що саме в рамках цих організацій буде формуватися майбутнє європейської безпеки. Події останніх років засвідчили, що серед зазначених організацій саме НАТО продемонструвала свою здатність забезпечувати безпеку не тільки власних членів, а й країн-партнерів. Вона також продемонструвала свою спроможність щодо подолання кризових ситуацій та врегулювання міжнародних конфліктів. Зсув акцентів у діяльності цієї організації з проблем «колективної оборони» на проблеми забезпечення колективної безпеки буде передбачати концентрацію зусиль Альянсу на нейтралізації таких загроз, як регіональні конфлікти, шляхом розгортання миротворчих операцій.

Дослідження перспектив миротворчої діяльності України має не тільки суто наукове, а і величезне політичне значення. Значною мірою від цієї діяльності залежить майбутнє місце та її роль в системі європейської колективної безпеки. Визначення таких перспектив потребує дослідження не тільки воєнно-політичних аспектів, а й передбачає аналіз питань нижчого рівня – таких, як: створення спільних миротворчих підрозділів, проробка військово-технічних аспектів підтримання миру, планування та підготовка багатонаціональних операцій, вивчення форм і способів дій з врегулювання збройних конфліктів тощо.

¹ Кучма Л. Мої співвітчизники хочуть жити в демократичній державі, без страху за своє майбутнє // Урядовий кур'єр. – 2000. – 9 вересня (№ 164). – С.2.

² Тенденції розвитку форм і способів збройної боротьби в другій половині XX – початку XXI століття. (Матеріали науково-практичної конференції 24-26 вересня 2003 року). К.: НАОУ. – 2003. – 173 с.